

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра філософії та міжнародної комунікації

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Юридичний факультет
16 червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
Філософія

Галузь знань 08 «Право»

Спеціальність 081 «Право»

Освітня програма «Право»

Юридичний факультет

Розробник: доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації,
кандидат філософських наук, доцент, Олена ЛАУТА

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни Філософія

Навчальна дисципліна «Філософія» є обов'язковою компонентою ОПП з циклу загальної підготовки студентів спеціальності «Право». Філософія являється світоглядом вищого теоретичного рівня, відображає сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їхньої взаємодії. У представленому курсі реалізується раціональне поєднання загальноосвітнього та професійного навчання здобувачів вищої освіти, максимальне наближення навчального матеріалу до специфіки юридичної діяльності. Вивчення філософії сприяє світоглядно-методологічній підготовці студентів, формуванню філософської культури мислення, актуалізації національної свідомості майбутньої суспільної еліти, а тому є необхідною складовою теоретичного рівня університетського підготовки. Вивчення філософії підвищує загальний інтелектуальний рівень студентів, засвоєння філософських знань сприяє гуманізації суспільства, формуючи якісно вищий рівень взаємовідносин між людиною та світом, що спирається на критичне, творче та самостійне мислення. Предметом вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є співвідношення «людина-світ», сутність та найзагальніші підстави світу, можливості та межі пізнання. Основними завданнями вивчення дисципліни «Філософія» є: ознайомлення здобувачів вищої освіти з досягненнями світової та вітчизняної філософської думки, філософською термінологією; розширення кола знань про людину, природу, суспільство, культуру, цивілізацію, простір і час, основні закономірності руху та розвитку, рівні, види та історичні типи світогляду, свідомість та її структуру; ознайомлення з основами теорії пізнання, філософською методологією та методологією наукових досліджень, колом проблем філософської аксіології та антропології; підвищення культурно-освітнього рівня, ерудиції та загальної культури мислення, визначення характерних рис основних соціокультурних парадигм; закріплення навичок аналітичного мислення, розвиток вміння висловлювати та аргументувати власні думки, міркувати послідовно та логічно правильно, вести діалог і полеміку; світоглядна підготовка, яка передбачає не лише передачу знань, але й формування філософського світосприйняття, гуманістичних ціннісних настанов та орієнтацій, ідеалів добра та справедливості, а також національної самосвідомості. Дисципліна складається з трьох змістових модулів: «Історія світової філософії», «Онтологія. Гносеологія», «Філософія людини».

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	(бакалавр)	
Спеціальність	081 «Право»	
Освітня програма	«Право»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та очної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	2	2
Семестр	4	1,2
Лекційні заняття	30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	2 год.
Самостійна робота	60 год.	110 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Філософія»: сформувати у студентів цілісне уявлення про основні філософські концепції, методи і категорії, розвинути здатність до критичного мислення, рефлексії, етичної оцінки професійної діяльності. Навчити студентів застосовувати філософські підходи до аналізу соціальних, культурних і духовних аспектів спорту, формувати гуманістичний світогляд, сприяти вихованню відповідальності, толерантності, формувати у здобувачів вищої освіти стійкої життєвої позиції, забезпечення гармонійного розвитку особистості майбутнього юриста.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій,

використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи

СК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	тижні	усього	у тому числі		
			л	сем	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. <i>Історія світової філософії</i>					
Тема 1. Сутність філософії. Сучасне світорозуміння як основа життєвої активності	1	4	2	2	20
Тема 2. Філософія Давнього світу. Греція, Індія та Китай	2	4	2	2	
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження	3	4	2	2	
Тема 4. Західноєвропейська філософія Нового часу	4	4	2	2	
Тема 5. Німецька класична філософія	5	4	2	2	
Тема 6. Некласична філософія 19-21 ст.	6	4	2	2	
Тема 7. Феномен української філософії.	7	4	2	2	
Разом за модулем 1	48		14	14	
Модуль 2. <i>Онтологія. Гносеологія</i>					
Тема 8. Онтологія. Філософське вчення про буття.	8	4	2	2	20
Тема 9. Свідомість як філософська проблема.	9	4	2	2	
Тема 10. Теорія пізнання.	10	4	2	2	
Тема 11. Наукове пізнання.	11	4	2	2	
Разом за модулем 2	36		8	8	
Модуль 3. <i>Філософія людини</i>					
Тема 12. Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	12	4	2	2	20
Тема 13. Філософська антропологія. Особистість як предмет дослідження	13	4	2	2	
Тема 14. Моральний аспект людського буття	14	4	2	2	
Тема 15. Філософські проблеми права	15	4	2	2	
Разом за модулем 3	36		8	8	
Усього годин	120		30	30	

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія як світогляд і наука	2
2	Філософія Стародавнього світу: Індія, Китай, Греція	2
3	Філософія Середньовіччя та Відродження	2
4	Філософські пошуки Модерну	2
5	Історія філософської думки: Філософія XIX-XX століть	2
6	Українська філософія	2
7	Філософське розуміння світу, проблема буття	2

8	Філософське розуміння феномену свідомості	2
9	Пізнавальна активність людини	2
10	Наукове пізнання	2
11	Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	2
12	Філософська антропологія. Філософія культури та цивілізації	2
13	Філософія моралі. Мораль в діяльності юриста	2
14	Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього	2
15	Філософські проблеми права	2

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософська пропедевтика. Сучасне світорозуміння як основа життєвої активності	2
2	Філософія Давнього світу.	2
3	Філософія доби Середньовіччя та Відродження.	2
4	Філософія Нового часу і доби Просвітництва.	2
5	Німецька класична філософія	2
6	Сучасна філософія XIX-XXI ст.	2
7	Українська філософія.	2
8	Філософське вчення про буття	2
9	Свідомість як фундаментальна категорія філософії.	2
10	Гносеологія: знання як об'єкт філософського розуміння	2
11	Наукове пізнання.	2
12	Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	2
13	Філософська антропологія. Філософія культури та цивілізації	2
14.	Філософія моралі. Мораль в діяльності юриста	2
15	Філософські основи правової діяльності та філософська культура юриста	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія як духовний орієнтир особистості	4
2	Філософія Давнього світу. Греція, Індія та Китай	4
3	Філософія Відродження	4
4	Філософія Нового часу та Просвітництва	4
5	Німецька класична філософія	4
6	Некласична філософія XIX-XXI ст.	4
7	Українська філософія	4
8	Онтологія. Проблема буття	4
9	Питання свідомості у філософії	4
10	Гносеологія. Пізнавальна активність людини	4
11	Наукове пізнання.	4
12	Філософське розуміння соціуму	4
13	Філософська антропологія як вчення про людину	4
14	Аксіологія: вчення про цінності. Мораль як ведуча етична категорія	4
15	Філософські проблеми права.	4

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

— усне або письмове опитування;

- співбесіда;
- тестування;
- модульне тестування;
- написання есе;
- екзамен;
- презентації та виступи на наукових заходах

7. Методи навчання:

- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму;
- словесний метод (лекція, дискусія, розповідь-пояснення, співбесіда);
- практичний метод: студенти одержують знання й уміння, виконуючи практичні дії на семінарських заняттях;
- наочний метод: джерелом знань є спостережувані предмети, явища, наочні приклади (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Історія світової філософії		
Сем. 1. Філософська пропедевтика	РН 2, 5, 6. Для забезпечення розвитку критичного мислення та здатності аналізувати складні проблеми сучасного глобалізованого світу, формування особистої світоглядної позиції та етичних принципів, необхідних для відповідального життя в суспільстві: знати базові філософські поняття, вміти визначати власний світогляд, аналізувати етапи формування світогляду, аналізувати та розрізняти особливості східної та західної філософії, розрізняти християнську та світську філософію, знати особливості філософії Нового часу, аналізувати історичні тенденції 17-19 ст., розуміти логіку становлення та розвитку наукового знання, використовувати набуті знання для аналізу причин помилок у пізнанні, аналізувати внесок німецьких класиків для розвитку науки та філософії, знати особливості та школи некласичної філософії, знати етапи формування та представників української філософії, застосовувати набуті знання для з'ясування місця укр. філософії у світовій філософії.	9
Тест 1.		5
Сем. 2. Східна та Західна парадигми філософії	РН 2, 5, 6. Для забезпечення розвитку критичного мислення та здатності аналізувати складні проблеми сучасного глобалізованого світу, формування особистої світоглядної позиції та етичних принципів, необхідних для відповідального життя в суспільстві: знати базові філософські поняття, вміти визначати власний світогляд, аналізувати етапи формування світогляду, аналізувати та розрізняти особливості східної та західної філософії, розрізняти християнську та світську філософію, знати особливості філософії Нового часу, аналізувати історичні тенденції 17-19 ст., розуміти логіку становлення та розвитку наукового знання, використовувати набуті знання для аналізу причин помилок у пізнанні, аналізувати внесок німецьких класиків для розвитку науки та філософії, знати особливості та школи некласичної філософії, знати етапи формування та представників української філософії, застосовувати набуті знання для з'ясування місця укр. філософії у світовій філософії.	8
Тест 2.		5
Сем. 3. Філософія Середньовіччя та Ренесансу	РН 2, 5, 6. Для забезпечення розвитку критичного мислення та здатності аналізувати складні проблеми сучасного глобалізованого світу, формування особистої світоглядної позиції та етичних принципів, необхідних для відповідального життя в суспільстві: знати базові філософські поняття, вміти визначати власний світогляд, аналізувати етапи формування світогляду, аналізувати та розрізняти особливості східної та західної філософії, розрізняти християнську та світську філософію, знати особливості філософії Нового часу, аналізувати історичні тенденції 17-19 ст., розуміти логіку становлення та розвитку наукового знання, використовувати набуті знання для аналізу причин помилок у пізнанні, аналізувати внесок німецьких класиків для розвитку науки та філософії, знати особливості та школи некласичної філософії, знати етапи формування та представників української філософії, застосовувати набуті знання для з'ясування місця укр. філософії у світовій філософії.	6
Тест 3.		5
Сем. 4. Філософські пошуки Модерну	РН 2, 5, 6. Для забезпечення розвитку критичного мислення та здатності аналізувати складні проблеми сучасного глобалізованого світу, формування особистої світоглядної позиції та етичних принципів, необхідних для відповідального життя в суспільстві: знати базові філософські поняття, вміти визначати власний світогляд, аналізувати етапи формування світогляду, аналізувати та розрізняти особливості східної та західної філософії, розрізняти християнську та світську філософію, знати особливості філософії Нового часу, аналізувати історичні тенденції 17-19 ст., розуміти логіку становлення та розвитку наукового знання, використовувати набуті знання для аналізу причин помилок у пізнанні, аналізувати внесок німецьких класиків для розвитку науки та філософії, знати особливості та школи некласичної філософії, знати етапи формування та представників української філософії, застосовувати набуті знання для з'ясування місця укр. філософії у світовій філософії.	6
Тест 4.		5
Сем. 5. Некласична філософія XIX-XXI ст.	РН 2, 5, 6. Для забезпечення розвитку критичного мислення та здатності аналізувати складні проблеми сучасного глобалізованого світу, формування особистої світоглядної позиції та етичних принципів, необхідних для відповідального життя в суспільстві: знати базові філософські поняття, вміти визначати власний світогляд, аналізувати етапи формування світогляду, аналізувати та розрізняти особливості східної та західної філософії, розрізняти християнську та світську філософію, знати особливості філософії Нового часу, аналізувати історичні тенденції 17-19 ст., розуміти логіку становлення та розвитку наукового знання, використовувати набуті знання для аналізу причин помилок у пізнанні, аналізувати внесок німецьких класиків для розвитку науки та філософії, знати особливості та школи некласичної філософії, знати етапи формування та представників української філософії, застосовувати набуті знання для з'ясування місця укр. філософії у світовій філософії.	6
Тест 5.		5
Сем. 6. Феномен національної філософії	РН 2, 5, 6. Для забезпечення розвитку критичного мислення та здатності аналізувати складні проблеми сучасного глобалізованого світу, формування особистої світоглядної позиції та етичних принципів, необхідних для відповідального життя в суспільстві: знати базові філософські поняття, вміти визначати власний світогляд, аналізувати етапи формування світогляду, аналізувати та розрізняти особливості східної та західної філософії, розрізняти християнську та світську філософію, знати особливості філософії Нового часу, аналізувати історичні тенденції 17-19 ст., розуміти логіку становлення та розвитку наукового знання, використовувати набуті знання для аналізу причин помилок у пізнанні, аналізувати внесок німецьких класиків для розвитку науки та філософії, знати особливості та школи некласичної філософії, знати етапи формування та представників української філософії, застосовувати набуті знання для з'ясування місця укр. філософії у світовій філософії.	5
Тест 6.		5

Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Онтологія. Гносеологія		
Сем. 7. Філософське вчення про буття	РН 1, 4, 5, 21. Для формування основ наукового світогляду студентів, розуміння природи знання, меж пізнання та критеріїв істинності, розвитку абстрактного мислення, здатності до концептуального аналізу та формування методологічних основ для професійної зайнятості: знати основні поняття філософського вчення про буття, розуміти зміст сучасних онтологічних проблем, розрізняти проблеми буття світу та людини, аналізувати структуру психіки та свідомості людини, розуміти логіку процесу формування людської свідомості та самосвідомості особистості, аналізувати форми чуттєвого та раціонального пізнання, розуміти специфіку пізнавальних процесів.	10
Тест 7.		5
Сем. 8. Свідомість як фундаментальна категорія філософії.		10
Тест 8		5
Сем. 9. Гносеологія: знання як об'єкт філософського розуміння		10
Тест 9.		5
Сем. 10. Особливості наукового пізнання.		10
Тест 10.		5
С. р. № 1 Буття як засіб фіксування та відображення проблеми людського існування.		10
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. Філософія людини		
Сем. 11. Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	РН 1, 4, 5, 21. Для оволодіння філософськими інструментами осмислення власного місця у світі та розуміння фундаментальних питань існування, пошуку сенсу життя та розуміння свого призначення, сприяння інтелектуальному зростанню та формуванню зрілої особистості: вміти формулювати проблеми суспільного буття, аналізувати причини соціальних явищ, застосовувати набуті знання для власної соціалізації та підвищення соціальної успішності, вміти описати основні філософські підходи до сутності людини, вміти визначати підстави та походження моралі, аналізувати сучасні аксіологічні проблеми, озуміти цінність буття у цілому та буття людини зокрема, застосовувати знання сучасних аксіологічних цінностей у власному житті.	8
Тест 11		5
Сем. 12. Філософська антропологія. Філософія культури та цивілізації		8
Тест 12		5
Сем. 13. Морально-етичні аспекти людського буття		8
Тест 13		5
Сем. 14. Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього		6
Тест 14		5
Сем. 15. Філософські основи правової діяльності та філософська культура юриста		5
Тест 15		5
С. р. 2. Проблема людини в соціокультурному середовищі		10
Модульна контрольна робота 3.		30
Всього за модулем 3		100
Навчальна робота	$(M1 + M2 + M3) / 3 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3914>
 - конспекти лекцій та їх презентації (в електронном у вигляді)
 - підручники, навчальні посібники:
1. Гейко С.М., Горбатюк Т.В., Лаута О.Д. та ін. Людина, суспільство, держава у філософському дискурсі: історія та сучасність : монографія. К.: «Міленіум», 2020. 378 с.
 2. Савицька І.М., Культенко В.П., Лаута О.Д., та ін. Проблеми і перспективи сучасного мегасуспільства в контексті гуманітарного дискурсу. Колективна монографія – К., 2020. -209 с.
 3. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз. К.: Знання України, 2022. 580 с.
 4. Історія філософії. Античність та Середньовіччя. За ред. Умберто Еко та Рікардо Федрігі. Харків: Фоліо, 2021.
 5. Причепій Є. М. Філософія : посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2021. - 575 с.
 6. Філософія. Бичко І., Табачковський В., Бичко А., Ярошовець В. К.: Либідь, 2022.
 7. Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник. Під редакцією В.Л. Петрушенка. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 506 с.
 8. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія. Вид-во Дух і літера, 2023.
 - методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
 - Лаута О.Д., Гейко С.М. «Філософія» для студентів усіх спеціальностей ОС «Бакалавр» НУБіП України // К.: Видавничий центр НУБіП України, 2020.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Лаута О.Д. Глобалізація як соціально-філософська проблема. Суспільні науки: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі : матеріали міжн. науково-практичної конференції, м. Одеса, 2020. С. 50-54.
2. Предмет і проблематика філософії / за заг. ред М.А.Скринника, З.Е.Скринник. Львів, 2021. С. 336-338.
3. Лаута О.Д. Руйнація національної ідентичності українського народу з боку росії: філософський вимір: Збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. «Відносини між Україною і НАТО на сучасному етапі: досягнення та виклики». Київ, 2 червня 2022. С. 209-211.
4. Лаута О.Д. Маніпулятивний вплив засобів масової комунікації на розвиток культури спілкування // Духовний код української ідентичності у вимірі міжкультурної комунікації (до 300-річчя від дня народження Г. С. Сковороди) зб. матеріалів міжнародної наук.-практ. конф., Київ, 10 - 11 листопада 2022 р. – К., 2022. – 396 с.
5. Лаута О.Д. Національна ідентичність – ґрунт на якому базується сучасне та виростає майбутнє // Національна українська ідентичність очима молодих науковців. Науково-практичний семінар: зб. наук. праць (за матеріалами науково-практичного семінару), Київ, 9 травня 2024 р.). – К., 2024.
6. Цінності в житті людини і суспільства / Філософія/ За ред. Надольного І. Ф. – К., 2020. – С. 449-463.
7. Кулик О. Становлення новітньої вітчизняної філософії спорту: євроінтеграційний контекст / О. Кулик // Вища школа. – 2023. – № 4. – С. 48-56.